Sygn. akt III AUa 1101/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 kwietnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Łuka-Kliszcz
Sędziowie:	SSA Grażyna Wiśniewska SSA Dariusz Płaczek (spr.)
Protokolant:	sekr. sądowy Anna Baran

po rozpoznaniu w dniu 11 kwietnia 2018 r. w Krakowie

sprawy z wniosku ***P. G.***

przeciwko ***Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.***

o ustalenie właściwego ustawodawstwa

na skutek apelacji wnioskodawcy P. G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie VIII Wydziału Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 9 marca 2016 r. sygn. akt VIII U 1314/15

I. o d d a l a apelację,

II. zasądza od P. G. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. kwotę 270 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt III AUa 1101/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 marca 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. ustalił, iż w stosunku do P. G. od 1 lipca 2012 r. ma zastosowanie polskie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych. Wyrokiem z dnia 9 marca 2016r. Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił odwołanie P. G. od tej decyzji oraz zasądził od niego na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, iż P. G. prowadzi w Polsce pozarolniczą działalność gospodarczą. Jednocześnie w dniu 1 lipca 2012 r. zawarł umowę o pracę z firmą (...)., mającą siedzibę na terenie (...). Jako miejsce wykonywania pracy wskazane było terytorium Słowacji. Po dokonaniu przez odwołującego się stosownych wyjaśnień, ZUS Oddział w

K. w dniu 27 lipca 2012 r. poinformował P. G. oraz słowacką instytucję ubezpieczeniową, że w stosunku do P. G. od 1 lipca 2012 r. ma zastosowanie słowackie ustawodawstwo w zakresie ubezpieczeń społecznych. Słowacka centrala zakładu ubezpieczeń społecznych Socialna poistovna centrala pismem z dnia 12 września 2012 r. odmówiła akceptacji ustalonego tymczasowego ustawodawstwa słowackiego, ponieważ umowa z przedsiębiorstwem (...) została zakwalifikowana, jako praca o charakterze marginalnym. W związku z powyższym Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. w dniu 19 marca 2015 r. wydał decyzję, w której ustalił, iż w stosunku do P. G. w okresie od 1 lipca 2012 r. ma zastosowanie ustawodawstwo polskie w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Na tle takich okoliczności Sąd Okręgowy ocenił, iż odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd ten wskazał, iż w przedmiotowej sprawie ma zastosowanie rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE. L. 2004, nr 166, poz. 1) oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 roku dotyczące wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (DZ. U. UE.L. 2009, nr 284, poz. 1). Rozporządzenia te regulują kwestie związane z ustaleniem i stosowaniem właściwego ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego w stosunku do osób podejmujących zatrudnienie w Państwach Członkowskich Unii Europejskiej. Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, iż zgodnie z ogólną zasadą osoby, do których stosuje się rozporządzenie 883/2004 podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego. Zgodnie z art. 11 ust. 3a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego. W myśl zaś art. 13 ust. 3 powołanego rozporządzenia osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną. Zgodnie zaś z przepisem art. 1 lit. a i b wskazanego rozporządzenia określenie „praca najemna" oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną, traktowaną, jako taką do celów stosowania ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego Państwa Członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja równoważna ma miejsce, natomiast określenie "działalność na własny rachunek" oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną, traktowaną, jako taką do celów ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego Państwa Członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja równoważna ma miejsce. Wskazane zasady powodują brak możliwości ustalenia ustawodawstwa w jakikolwiek inny sposób niż w nich podany. Jak dalej wskazał Sąd pierwszej instancji, normy zawarte w art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 określają tryb ustalania właściwego ustawodawstwa przewidując niezwłoczność takiego działania jak i wymóg tymczasowego określenia ustawodawstwa właściwego przy uwzględnieniu m.in. art. 13 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004. Zastosowanie powyższych uregulowań prawnych oznaczało w sytuacji odwołującego się i przy uwzględnieniu ust. 3 art. 13 rozporządzenia, 883/2004 (czyli pierwszeństwa ustawodawcy państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca najemna dla osoby prowadzącej równolegle działalność gospodarczą w innym kraju), iż organ rentowy nie mógł inaczej postąpić, jak tylko tymczasowo określić dla odwołującego się za okres sporny, jako właściwe ustawodawstwo słowackie, a nie polskie. O ile w ocenie organu rentowego, istniałyby podstawy do zakwestionowania takiego statusu osoby ubiegającej się o ustalenie właściwego ustawodawstwa w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego, to w świetle wyżej powołanej definicji pracownika najemnego zakwestionowanie tego statusu nie mogło nastąpić w trybie dokonaniu oceny ważności umowy o pracę w kontekście jej faktycznego wykonywania. Podobnie w tej kwestii wypowiedział się Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 6 czerwca 2013 roku w sprawie sygn. akt II UK 333/12. Sąd Najwyższy wskazał, bowiem, że w sytuacji, gdy osoba wchodzi w stosunki ubezpieczenia społecznego o charakterze transgranicznym przez jednoczesne wykonywanie działalności w różnych państwach to organ ubezpieczeń społecznych miejsca zamieszkania ubezpieczonej jest uprawniony tylko do wskazania ustawodawstwa właściwego stosownie do art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004. Nie ma natomiast kompetencji do oceny zaistnienia stosunku ubezpieczenia w sensie prawnym. Ocena ta może nastąpić wyłącznie na podstawie wskazanych przez normę kolizyjną przepisów miejsca świadczenia pracy i może być dokonana tylko przez organ władny te przepisy stosować. Określenie ustawodawstwa właściwego wskazującego na instytucję miejsca świadczenia pracy najemnej wyłącza ocenę przez instytucję miejsca zamieszkania, czy stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy jest ważny według prawa miejsca zamieszkania ubezpieczonego. Z tych względów, w ocenie Sądu Okręgowego

prowadzenie postępowania dowodowego odnośnie faktycznego wykonywania przez odwołującego się pracy na terytorium Słowacji stało się bezprzedmiotowe. Poinformowanie ZUS Oddział w K. przez P. G. o podjęciu zatrudnienia na Słowacji na podstawie umowy o pracę, wymagało zastosowania procedury przestrzegającej właściwości i kompetencji instytucji ubezpieczeń społecznych, przewidzianej w przepisach art. 16 rozporządzenia nr 987/2009. Złożona przez odwołującego się informacja jest podstawą niezwłocznego, choć tymczasowego ustalenia dla niego ustawodawstwa właściwego. O tymczasowym określeniu prawa, według którego obejmuje się tę osobę ubezpieczeniem społecznym, instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawcy informuje wyznaczone instytucje państwa, w którym wykonywana jest praca. Od tej chwili biegnie termin dwóch miesięcy, w czasie, których przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji może poinformować instytucję miejsca zamieszkania o niemożności zaakceptowania ustalonego ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tym przedmiocie. Gdy to nie nastąpi, tymczasowe określenie ustawodawstwa staje się ostateczne. W wyniku zastosowania powyższej procedury, (...) poinformowała ostatecznie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K., iż praca świadczona przez P. G. na terenie Republiki Słowackiej ma charakter marginalny i nie stanowi podstawy do objęcia go ubezpieczeniem społecznym. ZUS nie był uprawniony do własnej oceny faktycznej realizacji umowy o pracę i w tym zakresie związany był ustaleniami i oceną prawną dokonanymi przez organ słowacki. Z powyższych względów rozstrzygnięcie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. Sąd uznał za prawidłowe.

W apelacji od tego wyroku P. G. zarzucił naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez „dowolność i stronniczość przyjęcie dowodów w postaci wcześniejszych wyjaśnień kierowanych do ZUS i umowy o pracę z pominięciem ich wszechstronnego rozważenia w kontekście wykonywania pracy najemnej na Słowacji" oraz naruszenie art. 13 ust. 3 wyżej powołanego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004. Apelujący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez zmianę zaskarżonej decyzji i ustalenie jako właściwego ustawodawstwa słowackiego. Dodatkowo w piśmie z dnia 4 kwietnia 2018r. apelujący wniósł o zawieszenie postępowania w niniejszej sprawie do czasu zakończenia postępowania przed słowacka instytucją ubezpieczeniową „w przedmiocie ustalenia właściwego ustawodawstwa". Przywołując orzecznictwo dotyczące zawieszenia postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c., wnioskodawca nie wskazał jednak w tym piśmie na żadne konkretne postępowanie, które miało być prowadzone na Słowacji, nie wskazał też sygnatury sprawy ani organu słowackiego przed, którym ma toczyć się takie postępowanie

Uzupełniając obraz okoliczności faktycznych sprawy Sąd Apelacyjny dodatkowo, na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach ZUS ustalił, iż w przywołanym w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku piśmie słowackiej instytucji z dnia 12 września 2012r. uzasadniono stanowisko o marginalnym charakterze pracy wnioskodawcy na terenie Słowacji, wynikającym z przedłożonej umowy, wymiarem czasu pracy (1 godzina tygodniowo) oraz wysokością wynagrodzenia miesięcznego (40 Euro). Jednocześnie instytucja słowacka zwróciła się do Zakładu o poinformowanie czy polska instytucja zgadza się z takim stanowiskiem. W piśmie z dnia 5 października 2012r. Zakład poinformował wnioskodawcę o powyższym stanowisku instytucji słowackiej oraz o akceptacji tego stanowiska przez ZUS i w konsekwencji o przyjęciu jako właściwego ustawodawstwa polskiego. W piśmie z dnia 15 stycznia 2013r. skierowanym do wnioskodawcy Zakład szerzej uzasadnił przesłanki oceny pracy wykonywanej na terenie Słowacji, jako pracy o charakterze marginalnym oraz stwierdził, że kwestia ustalenia właściwego ustawodawstwa została ostatecznie rozstrzygnięta. Ponadto decyzją z dnia 27 stycznia 2014r. organ odwoławczy słowackiej instytucji ubezpieczeniowe, odrzucił odwołanie od decyzji tej instytucji – oddziału w (...) z dnia 30 września 2013r., w której ustalono, iż w odniesieniu do wnioskodawcy P. G. nie powstało od 1 lipca 2012r. obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne, emerytalne i ubezpieczenie ma wypadek bezrobocia od według ustawodawstwa słowackiego. (dowód: w aktach ZUS Oddział w K. - decyzja instytucji słowackiej z dnia 27 stycznia 2014r, pismo instytucji słowackiej do ZUS Oddział w K. z dnia 12 września 2012r., pismo ZUS do wnioskodawcy z dnia 5 października 2012r.)

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Ocenę zasadności apelacji rozpocząć wypada od przypomnienia, że na terenie Unii Europejskiej nie funkcjonuje jednolity, zunifikowany system zabezpieczenia społecznego, a każde z Państw Członkowskich posiada samodzielny system ubezpieczeń społecznych. Do nich należy określenie sfery podmiotowej oraz przedmiotowej własnych systemów ubezpieczeń społecznych. Instytucje systemu ubezpieczeń społecznych poszczególnych Państw Członkowskich mają jednakże obowiązek wzajemnej współpracy z instytucjami innych Państw Członkowskich oraz wspólnej koordynacji swych działań między innymi w odniesieniu do pracowników migrujących. Od dnia 1 maja 2010r. w tym zakresie mają zastosowanie przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (DZ.U.UE.L 2004.166.1) – zwanego dalej „rozporządzeniem podstawowym" oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 (Dz.U.UE.L.2009.284.1) – zwanego dalej „rozporządzeniem wykonawczym". Koordynację na podstawie rozporządzenia WE nr 883/2004 należy rozumieć, jako podejmowanie przez wiele podmiotów wspólnych działań w zakresie ubezpieczeń społecznych w związku ze swobodnym przepływem osób. Rozporządzenie podstawowe wprowadza przede wszystkim normy kolizyjne stosowane w sytuacji zaistnienia elementu transgranicznego w odniesieniu do pracowników migrujących, w celu uniknięcia jednoczesnego stosowania ustawodawstw różnych Państw Członkowskich. Generalna bowiem zasada koordynacji systemów ubezpieczeń społecznych stanowi, iż pracownik migrujący może podlegać ubezpieczeniom społecznym tylko w jednym Państwie Członkowskim (art. 11 ust 1 rozporządzenia nr 883/2004). Z normy kolizyjnej wynikającej z art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego wynika, że osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną w jednym Państwie Członkowskim i pracę na własny rachunek w innym, podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje pracę najemną. Przepis art. 13 rozporządzenia podstawowego zawiera zatem normy kolizyjne, wskazujące na właściwe ustawodawstwo w określonej sytuacji z elementem transgranicznym, natomiast w art. 16 rozporządzenia wykonawczego określono procedurę ustalania właściwego ustawodawstwa. Zgodnie z treścią art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego, osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, a zgodnie z art. 16 ust. 2 wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu. Jak stanowi art. 16 ust. 3, tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii.

Wobec wnioskodawcy, który na terytorium Polski prowadzi działalność gospodarczą, niewątpliwie została zrealizowana procedura wynikająca z art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Złożył on w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa, powołując się na zatrudnienia na terenie Słowacji i przedłożył dokumenty mające potwierdzić jego zatrudnienie, w tym umowę o pracę. Organ rentowy w dniu 27 lipca 2012 r. określił tymczasowo ustawodawstwo słowackie, jako właściwe dla wnioskodawcy i zawiadomił o tym słowacką instytucję. W odpowiedzi na to zawiadomienie instytucja słowacka nie zgodziła się jednak z takim stanowiskiem podnosząc, iż praca na terenie Słowacji ma charakter marginalny w rozumieniu art. 14 ust. 5b wyżej powołanego rozporządzenia wykonawczego. Podkreślić należy, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych niewątpliwe zaakceptował to stanowisko, czym dał wyraz w piśmie informującym o w tym wnioskodawcę oraz piśmie skierowanym do instytucji słowackiej, a następnie wydając zaskarżoną decyzję. W konsekwencji takiego porozumienia obu instytucji Państw Członkowskich co do marginalności pracy na terenie Republiki Słowackiej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych w zaskarżonej w niniejszej sprawie decyzji jedynie potwierdził wspólne uzgodnienia, że od dnia 1

lipca 2012 r. wnioskodawca podlega polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych. Nie zawsze bowiem, pomimo wykonywania pracy na własny rachunek w jednym Państwie Członkowskim i pracy najemnej w innym Państwie Członkowskim właściwe będzie ustawodawstwo tego ostatniego państwa, na co wskazywałby art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego. Zgodnie z art. 14 ust. 5b zdanie pierwsze rozporządzenia wykonawczego, dodanym rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r., zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz rozporządzenie (WE) nr 987/2009 dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz. U. UE L z dnia 8 czerwca 2012r.) i obowiązującym od dnia 28 czerwca 2012 r. – praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego. Z ostatnio powołanego przepisu wynika zatem, że właściwym może okazać się ustawodawstwo tego Państwa Członkowskiego, na którego terytorium ubezpieczony, wykonujący jednocześnie pracę najemną, prowadzi działalność na własny rachunek, jeżeli praca najemna będzie miała charakter marginalny. Ustalenie marginalnego charakteru pracy również powinno nastąpić w ramach przeprowadzenia procedury określenia właściwego ustawodawstwa przewidzianej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Przypomnieć należy, iż postępowanie w sprawie ustalenia właściwego ustawodawstwa, mające charakter formalny, opiera się na zasadzie ścisłego współdziałania właściwych instytucji ubezpieczeniowych i ma doprowadzić do porozumienia, które ostatecznie uwzględniać musi zasadę podlegania przez ubezpieczonego ustawodawstwu tylko jednego państwa (art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego), czyli nie może doprowadzić zarówno do sytuacji podwójnego ubezpieczenia, jak i do sytuacji, w której zainteresowany pozostawałby poza jakimkolwiek ubezpieczeniem.

W przedmiotowej sprawie w ramach umowy o pracę z dnia 1 lipca 2012 r. wnioskodawca miał wykonywać pracę promotora usług i produktów świadczonych przez pracodawcę albo klientów pracodawcy, jako miejsce pracy wskazano Republikę Słowacką, czas pracy określono na 1 godzinę tygodniowo, a wynagrodzenie określono na kwotę 40 Euro miesięcznie. Takie zadeklarowanie czasu pracy i wysokości umówionego wynagrodzenia skłoniło obie instytucje Państw Członkowskich do wspólnego wniosku i stanowiska (porozumienia), że taka praca jest właśnie pracą marginalną w porównaniu do prowadzonej w Polsce działalności gospodarczej, gdyż uzyskane w ten sposób wynagrodzenie nie pokrywałoby nawet kosztów dojazdu do pracy, jak i kosztów niezbędnego utrzymania poza miejscem zamieszkania (wyżywienia, noclegu, przemieszczania się) na terenie państwa, w którym miała być świadczona praca. Skarżący bezzasadnie domaga się od Sądu, aby ten podważył to wspólne, merytoryczne stanowisku obu instytucji, osiągnięte w ramach procedury przewidzianej przez powołane przepisy rozporządzenia wykonawczego. Procedura dochodzenia do wspólnego stanowiska obu instytucji Państw Członkowskich w ocenie Sądu Apelacyjnego została przeprowadzona prawidłowo, z poszanowaniem zasad wynikających z powołanych wyżej przepisów prawa wspólnotowego. Sąd zatem nie miał podstaw do kwestionowania tak uzgodnionego wspólnego stanowiska tych instytucji. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku dnia 25 listopada 2016 r. (I UK 370/15 LEX nr 2166375) w postępowaniu odwoławczym od takiej decyzji, Sąd skupia uwagę na kontrolowaniu zachowania właściwej procedury wydania decyzji, gdyż jego kompetencje do oceny stanu prawnego w innym państwie unijnym podlegają ograniczeniom, wynikającym również z konieczności sprawnego i szybkiego załatwiania takich spraw. Celem przepisów koordynacyjnych było wprowadzenie mechanizmu efektywnego, transparentnego i szybkiego rozstrzygania sporów o ustalenie właściwego ustawodawstwa. Stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego oraz marginalnego charakteru pracy najemnej w systemie prawnym państwa wykonywania pracy, podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/04, dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa. W ocenie Sądu Apelacyjnego w rozpatrywanej sprawie z uwagi na brak zarzutów dotyczących przedstawionego wyżej postępowania, należy przyjąć, że obie instytucje postępowały zgodnie z przedstawioną procedurą. Na marginesie można tylko wskazać, że wykonywanie pracy za granicą w rozmiarze kilku godzin w okresie miesiąca (po odliczeniu czasu dojazdu) zostało ocenione w judykaturze jako niewątpliwie stanowiące pracę o charakterze marginalnym, uniemożliwiającym ustalenie polskiego ustawodawstwa w spornej kwestii (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828).

W kontekście natomiast powołanej decyzji instytucji słowackiej z 27 stycznia 2014r. stwierdzającej, iż wnioskodawca nie podlegał ubezpieczeniom na terenie Słowacji, z uwagi na zakwestionowanie przez tamtejszą, właściwą instytucję

tytułu podlegania ubezpieczeniom w postaci umowy o pracę, należy zauważyć, iż ustalenie ustawodawstwa jako właściwego według miejsca zamieszkania dla osoby prowadzącej w tym miejscu działalność gospodarczą, (a nie miejsca wykonywania pracy) może być również wynikiem ustalenia, iż w ogóle w danej sytuacji nie występuje element transgraniczny, który uzasadniałby stosowanie norm kolizyjnych zawartych w rozporządzeniu podstawowym. Może to nastąpić w sytuacji, gdy właściwa instytucja kraju członkowskiego, w którym miała być świadczona praca stwierdzi, iż praca taka faktycznie nie była wykonywana, a w związku z tym wnioskodawca nie może w ogóle podlegać ubezpieczeniom z tytułu zatrudnienia w tym kraju. Nieuzasadniony jest przy tym zarzut apelacji, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonał oceny ważności zawartej przez wnioskodawcę umowy o pracę na terenie Słowacji i w oparciu o tę ocenę dokonał następnie określenia ustawodawstwa właściwego. W rozpoznawanej sprawie nie doszło do sytuacji, w której Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonałby samodzielnie oceny ważności umowy o pracę wnioskodawcy na terenie Słowacji, stosownie do wymogów prawa słowackiego lub prawa polskiego, ponieważ o tym czy powołana przez wnioskodawcę umowa o praca była realizowana i mogła stanowić tytuł ubezpieczenia na Słowacji zdecydował jedynie właściwy organ tego państwa w powołanej wyżej decyzji z dnia 30 września 2013r., a następnie decyzji słowackiego organu odwoławczego z dnia 27 stycznia 2014. Skoro sąd krajowy w niniejszym postępowaniu nie może kwestionować prawidłowości takiego stanowiska instytucji słowackiej w zakresie wykonywania zatrudnienia i podlegania ubezpieczeniom na terenie Słowacji, to w świetle decyzji instytucji słowackiej nie zachodziła sytuacja zbiegu dwóch systemów, o rozstrzygnięciu którego decydowałaby norma kolizyjna z art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego. Tym samym zaskarżona decyzja jest trafna, nie tylko z uwagi na porozumienie o marginalnym charakterze pracy wnioskodawcy na terenie Słowacji, ale również z uwagi na wynikające z późniejszej decyzji instytucji słowackiej, ustalenie braku przesłanek do zastosowania art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, (biorąc pod uwagę stan sprawy na dzień zamknięcia rozprawy przed sądem drugiej instancji).

Wniosek o zawieszenie postępowania apelacyjnego był również bezzasadny. Wnioskodawca przede wszystkim nie wykazał, iż zaskarżył decyzję instytucji słowackiej z dnia 27 stycznia 2014r. i, że toczy się postępowanie w tym zakresie na terenie Republiki Słowackiej . Ponadto nawet gdyby ostatecznie uwzględniono takie odwołanie i stwierdzono, że istniał stosunek pracy na terenie Słowacji, nadal pozostaje aktualne wspólne porozumienie obu instytucji, co do marginalnego charakteru takiej pracy. Należy też zwrócić uwagę, iż sąd krajowy, w szczególności Sąd Apelacyjny nie może, (co wynika z ugruntowanego orzecznictwa) wbrew jednoznacznej deklaracji i decyzji instytucji słowackiej (nawet nieprawomocnej) ustalać jako właściwe ustawodawstwo słowackie, a tym samym wbrew tej instytucji przyjmować, że praca na terenie Słowacji od 1 lipca 2012r. była świadczona i stanowiła tam tytuł ubezpieczenia.

Biorąc pod uwagę powyższe argumenty, w oparciu o powołane przepisy prawa materialnego oraz art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako bezzasadną. O kosztach postępowania orzeczono zgodnie z wyrażoną w art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, zasądzając od apelującego na rzecz Zakład Ubezpieczeń Społecznych zwrot kosztów postępowania w postaci opłaty za czynności radcy prawnego w kwocie wynikającej z § 10 ust 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804), w brzmieniu obowiązującym w dniu wniesienia apelacji.

Dariusz Płaczek Iwona Łuka – Kliszcz Grażyna Wiśniewska